

Kompletterande synpunkter på VA-plan och översiktsplan för Mörbylånga kommun

Ölands Naturskyddsförening (ÖN) har tidigare lämnat synpunkter på avsnittet om "Kust- och havsområden" i remissversionen av översiktsplanen för Mörbylånga kommun. Vi vill här bidra med kompletterande synpunkter, på VA planen och på ÖP Sydöland, som vi tyvärr inte hann få med vårt föregående yttrande.

VA-plan

Allmänna synpunkter

Vi är glada för att kommunen tydligt har höjt ambitionsnivån när det gäller all lösa va-frågorna på ett övergripande och organiserat sätt. Det är bra att försöka göra en långsiktig investeringsbudget efter den prioritering som föreslås, även om den blir ganska osäker på längre sikt. Detta är också bra att ha en god framförhållning när det gäller de kostnader som ska belasta va-kollektivet. Det blir samtidigt lättare att förklara och förbereda abonnenterna på nödvändiga förändringar av va-kostnaderna.

VA-planering och -verksamhet har kanske inte som primärt syfte att "vara naturvårdande", men självklart får en bra hantering av vattentäcker och avlopps- och dagvatten en positiv effekt på recipienter som våtmarker, vattendrag och havsmiljöer. Därför efterlyser vi ett avsnitt med analys och utvärdering av vilka åtgärder (både vattenuttag och "utsläpp") som kan ge effekter på naturmiljöerna och den biologiska mångfalden.

Struktur och språk i planen

VA-planen är svårläst. Texten behöver skrivas om för att innebörden i planen ska bli tydlig och lättillgänglig för politiker och allmänhet. I följande punkter listar vi några exempel:

1. Strukturen är otydlig och ologisk. Rubriker överlappar varandra. Det saknas en relevant "rubrikhierarki", t.ex. i form av hierarkiskt siffersystem, där informationen ordnas efter rubrikstrukturen. På så undviks problemen i nästa punkt.
2. Flera identiska, eller likartade, fakta finns på flera ställen. Upprepingarna är förvirrande för läsaren.
3. I planen används likartade begrepp, främst med avseende på VA-planens olika delar, "plan-begrepp, m.m. Det skapar ett behov av att definiera begreppen och se till att deras användning är entydig och konsekvent i olika texter och figurer. Så är det inte nu.
4. Vissa välskrivna och informativa "allmänna" avsnitt finns i slutet av planen. De avsnitten borde antingen placeras i början, eller hänvisas till på ett aktivt sätt.

Oklara uppgifter i planen

Vid en snabb genomläsning framträder också några oklarheter, som behöver redas ut eller förtydligas:

1. Sidorna 4-5 verkar vara ett slags sammanfattning. Det finns också andra avsnitt som har karaktären av sammanfattning. Deras förhållande till varandra är oklart (se punkt 1 ovan). I sammanfattningarna anges "omhändertagande" av dag- och spillvatten. Vilka åtgärder avses här? Vi undrar också vad utbyggnad på ett *objektivt* sätt (sid 4) innebär?
2. Finns det andra anläggningar, som inte har behov av renovering, t. ex. Färjestadens ARV?
3. Enligt figurtexten visar kartorna 1-3, sid 16-21, påverkan med hjälp av färgade prickar. Vi undrar dels varför inte flera röda prickar ger en röd oval-markering och dels hur påverkan är kvantifierad?
4. Bidare undrar vi varför inte Näsby/Ås och Kastlösa har fler prickar. Såvitt vi förstår är de inte anslutna till ARV, bara till biodammar. Varför redovisas ingen påverkan effekt från dessa? Finns det fler sådana anläggningar vars påverkan inte redovisas?
5. Utifrån tabellen, sid 22-23, undrar vi varför endast vissa objekt/lokaler har bedömts som att ingen ny bebyggelse tillåts förrän VA-frågan är löst? Borde inte alla, i alla fall inom kategori "A" (röda), få denna status? Kanske skulle detta gälla även B-områden om de anses omfattas av LAV §6?

ÖN anser:

- att planen borde prioritera snabbare avveckling av biodammar. De är en dålig lösning, som långt ifrån lever upp till dagens reningskrav.
- att Färjestadens Dämme, och andra våtmarksanläggningar, behöver utvärderas med avseende på fastläggningseffekter och funktioner för biologisk mångfald.
- att olika alternativ för omhändertagande av slam behöver redovisas. Nu redovisas bara förhoppningar om regionalt samarbete för att lösa frågan. Vad händer om inte detta blir av? Vilka är alternativen?

Miljökonsekvensbeskrivning

Trots höga ambitioner att på olika sätt förbättra avloppsförhållandena undrar vi om det är realistiskt att anta att allt hinner färdigställas så att miljö kvalitetsnormerna för vatten uppfylls i tid? Hur ser tidsplanen ut för att nå målet?

”Inom kommunen uppnår grundvattenförekomsterna redan i dag god status”. Här ges intrycket att det inte alls finns några problem med grundvattnet. På vilket underlag baseras detta påstående? På vissa platser i kommunen finns uppenbara grundvattenproblem. Ett betydande antal enskilda grundvattentäkter har bristfällig kvalitet. Att förbättra eller avveckla enskilda avloppsanläggningar beskrivs som nödvändiga åtgärder därför att de har försämrat grundvattnet.

Resonemanget om nollalternativet är i många avseenden riktigt, men borde inte nollalternativet beskriva konsekvenserna för miljön om de i VA-planen föreslagna åtgärderna inte görs? Nu handlar nollalternativet mest om vad som händer, med planering och administration, om VA-planen saknas.

ÖP-Sydöland

I det följande avsnittet redovisar vi först utdrag ur ÖP-förslaget, MKB och samrådshandlingar med kursiverad stil. Därefter anger vi ÖNs synpunkter

Strandskydd

Össby

I södra delen av kommunen ges större exploateringar inte möjlighet med hänsyn till områdets höga natur och kulturvärden. Mindre arealer jordbruksmark tas i anspråk i för ny bebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse i bl.a. Össby. Bebyggelsen planeras i utkanten av berörda jordbruksskiften. För området i Össby gäller strandskydd på 300 meter vilket behöver upphävas

ÖN anser:

- att upphävande av strandskydd enligt planförslaget kan tillstyrkas om allmänhetens tillgänglighet till stranden säkerställs.

Degerhamn

Nytt område med bostäder föreslås också inom strandskyddat område vid Årsvik, norr om Degerhamn. Det har gjorts med avvägningen att åkermarkerna öster om kustvägen är mycket värdefulla och inte bör tas i anspråk för ny bebyggelse och att det är fördelaktigt att samla ny bebyggelse till ett område. Den nya bebyggelsen ska inte hindra allmänhetens tillgänglighet att röra sig längs kusten och ett stråk väster om bebyggelsen ska skyddas som promenadstråk. Strandskyddet behöver upphävas för området om ny bebyggelse ska bli möjlig. Kustnära bebyggelse finns söder om området, där strandskyddet redan är upphävt. Det kommunala VA-nätet behöver byggas ut en kortare sträcka från Degerhamn och norrut till det föreslagna området.

Länsstyrelsen: Länsstyrelsen delar inte kommunens bedömning att det femte skälet enligt 7 kap. 18c-d §§ är tillämpligt genom så kallad tätortsutveckling. Länsstyrelsen anser att så inte är fallet, utan att det finns andra platser där behovet av enfamiljshus i området runt Degerhamn och Södra Möckleby kan tillgodoses, detta utan att strandskyddad mark berörs. De strandängar som berörs av det föreslagna utvecklingsområdet är angelägna att bevara. Utvecklingsområdet behöver därför utgå och ej innefattas i granskningskedet. Kommunen: Kommunen menar att alternativa lokaliseringar saknas i motsvarande läge i stora delar av kommunen och inte minst i området kring Degerhamn. Och vill därmed fortsatt hävda skälet tätortsutveckling. Området kan knappast klassificeras som strandäng.

ÖN anser:

- att upphävande av strandskydd enligt planförslaget kan tillstyrkas om allmänhetens tillgänglighet till stranden säkerställs.

Vattenskydd

Storåsen

Eventuell sprickzon eller sprickfyllning och skifferzon som idag bedöms vara av mindre intresse. Tillgängligt grundvatten kan troligen vara ca 60 000 m³/år. - Området klassas som prioriterat för framtida vattenförsörjning i Ölands vattenförsörjningsplan.

Strömmeln

Området ligger längs med Gettlinge-Gårdstorp och är en långsträckt smal isälvsavlagring som sannolikt delvis är överlagrad av morän. Ytan är 0,4 km² och det tillgängliga grundvattnet bedöms vara ca 50 000 m³/år men vid utbredd formation kan det finnas den dubbla mängden vatten. Möjligheterna för konstgjord infiltration har inte utretts men provpumpningar har visat att det kanske skulle kunna gå att utvinna kanske 100 000 m³/år. Området

klassas som prioriterat för framtida vattenförsörjning i Ölands vattenförsörjningsplan till dess att förutsättningarna har klargjorts närmare.

Ås Strandbildning

Området är ca två kvadratkilometer stort och ligger mellan Näsby och Ottenby. Området har en grundvattentillgång på ca 200 000 m³/år eller 300 000 m³/år vid konstgjord infiltration. Området kan eventuellt vara lämpligt för bergbrunnar och horisontaldränering eller dylikt. Risker i området är Östra landsvägen och dålig rening av vattnet pga. liten luftad zon. Förutsättningarna i området är idag relativt okända och vidare utredningar skulle krävas.

- Området ligger delvis inom naturreservat vilket måste beaktas i samband med eventuella utredningar.

- Området klassas som prioriterat för framtida vattenförsörjning i Ölands vattenförsörjningsplan.

ÖN anser:

- att Storåsens bör utgå som prioriterat område. Det ostörda läget i en värdefull del av Stora alvaret gör platsen olämplig för vattenanläggningar. Vi har inga invändningar mot prioritering av Strömmeln och Ås.

Gasutvinning

Kommunen motsätter sig prospektering, borrhning och exploatering av naturgas och andra fossila bränslen i de fall detta kan antas innebära skada berggrund, grundvattenförekomster eller kultur- och eller naturvärden.

ÖN anser:

- att ställningstagandet mot gasutvinning kan förstärkas genom att stryka den sista delen av meningen d v s "i de fall detta kan antas innebära skada berggrund, grundvattenförekomster eller kultur- och eller naturvärden".

Öland 8 januari 2015

Jan Herrmann

Staffan Arvegård

Stefan Svenaues

Pav Johnsson

Börje Ekstam